

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5. Vtrum tota natura humana sit assumpta mediantibus partibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

denia tantum, in anime uero productione, uarietas ponitur in apibus constitutis intrinsecis. Et ratio assignatur, quia materia natura est esse ante formam, & disponi ad illam: forma autem non est nata esse ante materiam; hanc tamen rationem intelligit pro ratione conuenientiae, quare, conueniens fuit carnem Christi non naturaliter, hoc est aliorum hominum more fieri per dispositiones prauias, sed miraculose statim concipi perfectam, animam uero conueniens fuit non miraculose ante corpus, sed naturaliter, hoc est secundum aliarum cursum fieri, i. creando infundi, & infundendo creati, quoniam ut ex antecedentibus patet, diuersus modus producendi animam, i. in corpore uel extra & ante corpus, in diuersitate naturae non redimere, si miraculose aliqua anima fieret extra & ante corpus: sed si naturaliter fieret extra & ante corpus, q. i. naturaliter factum fuisset, oportet ponere illos, qui in constitutione mundi sic factum putant ut predictum est.

R E S P O N S. Dicendum, quod caro humana est assumptibilis a uerbo, secundum ordinem, quae habet ad animam rationalem, sicut ad propriam formam. Hunc autem ordinem non habet antequam anima rationalis ei adueniat, quia simul dum aliqua materia fit propria alicuius formae, recipit illam formam, unde in eodem instanti terminatur alteratio in quo introducitur forma substantialis. Et inde est, quod caro non debuit ante assumi, quam esset caro humana, quod factum est anima rationali adueniente. Sicut igitur anima non est prius assumpta, quam caro, quia contra naturam animae est, ut prius sit corpori uniat, ita caro non debuit prius assumi, quam anima, quia non prius est caro humana, quam habet animam rationalem.

A D P R I M U M ergo dicendum, quod caro humana sortitur esse per animam. Et ideo ante aduentum anime non est caro humana, sed potest esse dispositio ad carnem humanam. In conceptione tamen Christi Spiritus sanctus quae est agens infinita uirtutis, simul & materiam disposuit, & ad perfectum perduxit.

A D S E C U N D U M Dicendum, quod forma actu dat speciem, materia autem quantum est de se, est in potentia ad speciem. Et ideo contra rationem formae esset quod praexistere naturae speciei, quae perficitur per unionem eius ad materiam, non autem est contra naturam materiam, quae praexistat naturae speciei. Et ideo dissimilitudo, quae est inter originem nostram & originem

Christi secundum, quod caro nostra prius concipitur, quam animetur, non autem caro Christi, est secundum complementum: sicut & quod nos concipimur ex semine uiri, non autem Christus. Sed differentia, quae est quantum ad originem aeternam, redundaret in diuersitate naturae. **A D T R I T I U M** dicendum, quod uerbum Dei per prius intelligitur unium carni, quam anima per modum communem, quo est in ceteris creaturis, per essentiam, potentiam, & praesentiam. Prius tamen dico, non tempore, sed natura: prius, non intelligitur caro ut quoddam ens, quod a uerbo habet, quae ut animata, quod habet ab aeterno: sed unione personali prius secundum intellectum oportet, quod uniat animam, quae uerbo: quia ex unione ad animam, habet quod sit unibilis uerbo in persona: praesertim, quia persona non inuenitur nisi in rationali natura.

A prius, & aliquid posterius in natura, dupliciter inuenitur, uel ex parte agentis, uel ex parte materiae. Et redditur ratio, quare secundum has duas causas inuenitur, quia sunt causa praexistentes ante effectum; agens enim & materia praexistunt, formam autem oportet non praexistere, & similiter finem generationis, cum coincidat cum forma; in speciali autem hoc est in assumptionis mysterio, quae tota ratio facti est potentia facientis.

C Quarto conditio est, si simpliciter, ad definiendum quod medium simpliciter in hoc mysterio attenditur secundum ordinem naturae ex parte agentis non quodcumque, quia non secundum quid, sed simpliciter; est siquidem duplex naturae ordo ex parte agentis: uel secundum ordinem intentionis, uel secundum ordinem executionis. Et differunt hi ordines inter se in hoc, quod illud, quod est prius secundum intentionem, est prius simpliciter: quod uero est prius secundum executionem, est prius secundum quid. Et ratio est, quia intentio prior est simpliciter executione, ut patet. Quo ad secundum conclusio responsiua quaesita est ista.

A R T I C U L U S V.
Utrum tota humana natura sit assumpta mediante partibus.
A D Q U I N T U M sic procedit. Videtur, quod filius Dei assumpsit totam naturam humanam mediante partibus eius. Dicit enim Aug. in li. de Agone Christiano, quod inuisibilis & incorruptibilis ueritas per spiritum animam, & per animam corpus, & sic totum hominem assumpsit: sed spiritus, anima, & corpus sunt partes totius hominis. ergo totum assumpsit mediante partibus. **P R E T E R I T.** Ideo filius Dei carnem assumpsit partes, mediantes totam, quia assumpsit animam & corpus propter ordinem, quae habent ad humanam naturam.

A R T I C U L U S V.
Utrum tota humana natura sit assumpta mediante partibus.

A D Q U I N T U M sic procedit. Videtur, quod filius Dei assumpsit totam naturam humanam mediante partibus eius. Dicit enim Aug. in li. de Agone Christiano, quod inuisibilis & incorruptibilis ueritas per spiritum animam, & per animam corpus, & sic totum hominem assumpsit: sed spiritus, anima, & corpus sunt partes totius hominis. ergo totum assumpsit mediante partibus. **P R E T E R I T.** Ideo filius Dei carnem assumpsit partes, mediantes totam, quia assumpsit animam & corpus propter ordinem, quae habent ad humanam naturam.

Sed occurrunt hic literalia multa inquirenda. Primo, cur existente naturae ordine secundum quodlibet genus causae, ordinem naturae duobus eorum appropriat?

Secundo, cur ordinem naturae ex parte materiae in hoc mysterio Auctor pertransiit, cum prius natura ex parte causae materialis corpus Christi fuerit conceptum, quam animatum: patiens enim praesupponitur actui, qui in eo fit.

Tertio, cur Auctor in hoc mysterio, de medio secundum naturae ordinem ex parte agentis secundum ordinem operationis respondendo tacuit, cum tamen in responsione ad primum, possumus de illo tractare?

Ad primum dicitur, quod quia ordo naturae secundum genus causae formalis, & finalis reducitur ad ordinem naturae secundum genus causae agentis, tamquam in quo clarior relucet, quoniam secundum ordinem agentium ordinantur, & fines generationum, & formae genitorum, & res naturae priores secundum ordinem finis, aut formae in his, quae sunt, sunt posteriores in esse, quoniam & forma, & finis quanto ulterior in aliquo ordine, tanto prior, quia perfectior. Res uero, ut fuit tam in materiae transmutatione, quam in intentione aut executione agentis priores, etiam S. Thomae. **E 4** sunt

3. dist. 2. q. 2.
2. 1. q. 3. &
2. 3. q. 1. &
2. 3. q. 5. art.
2. c. & dist. 5.
q. 1. art. 3.
Colligitur
ex ca. 18. 19.
20. & 21. 23.

Super quaest. sexta articulum quintum.

Titulus articuli intelligendus est ut sonat. In corpore articuli duo sunt. primo declaratur, quomodo intelligitur ly mediantes, in mysterio assumptionis. Secundo, respondetur quae sit una conclusio. Quo ad primum dicit unam propositionem multarum partium. i. in mysterio assumptionis medium intelligitur non a temporis, sed naturae ex parte agentis & simpliciter. Vbi quatuor conditiones medii in hoc mysterio ponuntur.

Prima est, quod non est medium secundum tempus, quae probatur, quia simul tempore omnia assumpta sunt.

Secunda, quod est medium secundum ordinem naturae. Et haec ex dictis supponitur.

Tertia est, quod est ibi talis ordo naturae scilicet ex parte agentis. Et haec declaratur, quia in communi ordo naturae, quo aliquid est

funt etiam priores secundum esse aliquid reale scilicet uel fecerunt ipsam intentionem eorum, sicut domus est in intentione artificis, uel secundum quod, saltem in inchoata transmutatione sunt sicut alteratio est prior generatione, uel secundum se, ut ab ipsis incipit ex eorum, ut fundamentum est prius partibus. Merito igitur natura ordinem duobus appropriavit. Auctor generibus causa, quia sunt priores in esse, tum quia clarius relucet prioritas natura in istis, tum quia prioritas aliorum apud generalia reducitur ad ista.

¶ Ad secundum dicitur, quod in mysterio incarnationis nulla fuit transmutatio materie nisi instantanea formatio corporis ab infinita uirtute Spiritus sancti; & illa instantanea formatio quamuis natura ordine prior secundum genus cause materialis sit, quam anima rationalis aduentus in ea, quia anima rationalis non detulit secum corpus, sed supposuit corpus organicum, in quo recipitur, cuius esset actus in quo esset: quia tamen in illo priori natura non erat assumptibilis, (ut ex dictis patet) quia constituta est in esse assumptibili per esse animam, ideo Auctor loquens hic de priore & posteriore secundum naturam in ordine ad assumptionem, nihil de prioritate ex parte materie, utpote extra ordinem ad assumptionem dixit, sed tamquam impertinentem ad propositum dimisit.

¶ Ad tertium dicitur, quod in promptu causa est, quare respondendo quæsto tacuit ordinem executionis: quia respondendum est quæsto simpliciter, de medio simpliciter, & non de medio secundum quid: ac per hoc de medio, secundum ordinem simpliciter, & non secundum ordinem secundum quid. Unde merito medium secundum quid, reseruat responsionibus argumentorum, soluta quæstione de mediatione simpliciter, & absolute.

¶ In eodem articulo in responsione ad primum, dubium occurrit ex Scoto & Duran. arguentibus in 3. sent. dist. 2. contra hanc doctrinam, quod si non assumpserit totum mediantibus partibus. Arguit ergo Scotus, 1. in q. 2. sic, Primo assumptum non est natura humana, sed pars seu partes eius, ergo assumens non est primo homo. Et confirmatur, quia sicut in instanti assumptionis se habuit ad totum & partes, ita & modo, igitur & modo non est primo homo: sicut Sortes est primo homo, quod uidetur inconueniens. Amplius uidetur sequi, quod Christus non sit homo. Probat quia denominatio a parte uel partibus non dat denominationem a toto. Præterea, propter duas uniones uerbi ad partes nature humane non est homo, ergo requiritur tertia, quæ fit totum primo, propter quam tertia uerbum est homo, quæ ista sufficit sine aliis duabus, igitur illæ duæ superflue sunt. Demum probat ostensue, quod natura tota est primo sine medio assumpta. Quod est in se primo personatur, si sibi dimitteretur, hoc in alio primo personatur, quando assumitur: sed tota natura & non pars uel partes, est primo & immediate hoc modo personabilis in se, si sibi dimittatur, ergo. Probat Maior, quia in eodem instanti natura, in quo in se personatur, si sibi dimitteretur, personatur in alio uel ab alio, quia nihil ante illud instans est natum assumi, quia non prius fuit natura singularis; nec post illud instans assumitur, quia tunc esset persona in se. Minor probatur, quia in eodem instanti natura in quo partes præcedunt totum, neutra nata est esse persona, sed tunc primo, quando ex istis unitis est tota natura, quia tunc ipsa tota est persona in se, si non

lib. 3. ca. 16. circa finem.

Art. 1. huius q. & ar. 3.

impediatur ab assumente. ¶ Duran. autem in quæstione quoque 2. arguit dupliciter, destruedo totaliter ordinem nature in assumptione totius & partium primo, quia totum & partes unitæ sunt enim assumptæ sunt omnino sunt idem re. Secundo. quia assumptio una est unius ad unum: sed assumptio humane nature, est una ad unum, quia ad personalitatem filii. ergo est unius. Natura integræ ex suis partibus: constat enim esse assumptæ, ergo tam natura quæ partes sunt assumptæ ut unum. non est igitur ordo realis inter totum. & partes in assumptione.

¶ Ad euidenciam positionis, quæ in hac litera explicatur, scilicet dum est, quod ordo operationis seu executionis eadem & eodem modo intelligitur habere media, si est secundum naturam tantum, & si est secundum progressum operati omni uerbi gratia, domus siue fiat per multas operationes, ut ab arte successiue fit, siue fiat tota simul a Deo, eadem media pertransit puta; fundamentum, parietes, tectum, & similiter eodem modo, hoc est, quod quodlibet eorum est, ut mediū quod. Nam sicut successiue operando, prius tempore fit fundamentum, ut quæ partiale, & mediante

¶ Duran. autem in quæstione quoque 2. arguit dupliciter, destruedo totaliter ordinem nature in assumptione totius & partium primo, quia totum & partes unitæ sunt enim assumptæ sunt omnino sunt idem re. Secundo. quia assumptio una est unius ad unum: sed assumptio humane nature, est una ad unum, quia ad personalitatem filii. ergo est unius. Natura integræ ex suis partibus: constat enim esse assumptæ, ergo tam natura quæ partes sunt assumptæ ut unum. non est igitur ordo realis inter totum. & partes in assumptione. ¶ Ad euidenciam positionis, quæ in hac litera explicatur, scilicet dum est, quod ordo operationis seu executionis eadem & eodem modo intelligitur habere media, si est secundum naturam tantum, & si est secundum progressum operati omni uerbi gratia, domus siue fiat per multas operationes, ut ab arte successiue fit, siue fiat tota simul a Deo, eadem media pertransit puta; fundamentum, parietes, tectum, & similiter eodem modo, hoc est, quod quodlibet eorum est, ut mediū quod. Nam sicut successiue operando, prius tempore fit fundamentum, ut quæ partiale, & mediante

¶ Duran. autem in quæstione quoque 2. arguit dupliciter, destruedo totaliter ordinem nature in assumptione totius & partium primo, quia totum & partes unitæ sunt enim assumptæ sunt omnino sunt idem re. Secundo. quia assumptio una est unius ad unum: sed assumptio humane nature, est una ad unum, quia ad personalitatem filii. ergo est unius. Natura integræ ex suis partibus: constat enim esse assumptæ, ergo tam natura quæ partes sunt assumptæ ut unum. non est igitur ordo realis inter totum. & partes in assumptione. ¶ Ad euidenciam positionis, quæ in hac litera explicatur, scilicet dum est, quod ordo operationis seu executionis eadem & eodem modo intelligitur habere media, si est secundum naturam tantum, & si est secundum progressum operati omni uerbi gratia, domus siue fiat per multas operationes, ut ab arte successiue fit, siue fiat tota simul a Deo, eadem media pertransit puta; fundamentum, parietes, tectum, & similiter eodem modo, hoc est, quod quodlibet eorum est, ut mediū quod. Nam sicut successiue operando, prius tempore fit fundamentum, ut quæ partiale, & mediante

fundamento sunt paries, etiam ut quod partiale, & postea tectum ut quod partiale, & omnibus mediantibus ut quod partialibus fit domus ut quod totale, ita simul omnia operando, operatio illa prius natura secundum executionis ordinem attingere intelligitur fundamentum, & postea parietem & c. ut dictum est. hęc. n. operatio illa unica unius per se primo terminū ordine intentionis. s. totumque est ultimus ordine executionis, & multos partiales terminos ordine executionis priores, uno per se primo intento termino. s. toto. Simile. n. quid accidit in mysterio incarnationis, in quo simul tota natura, & omnes partes eius factæ & assumptæ sunt nisi quod ad assumptionem referendo totum & partes, non inuenitur ordo inter partes (ut prædictum est) sic ut una prius natura assumpta fit ut quo d. quæ altera, quia simul natura anima & corpus assumpta sunt. Sed bene inuenitur talis ordo inter partes simul & totum, quia secundum executionis ordinem prius natura terminata est assumptio ad partes simul (hoc est anima & corpus, ut terminos partiales) quæ ad totum, ad quod primo, ut primo intentum, ultimo terminata est, & rōne huius primo intentioni terminata præintelligitur ad partes, sicut rōne domus terminata præintelligitur creatio domus ad partes eius, ex quibus constat domus. Negantes autem hunc executionis ordinem inter partes & totum in assumptione, imaginantur quod assumptio etiam executione terminata est prius ad totum, quam ad partes, ita quod diffusa seu quasi extensa est assumptio a toto ad partes, ita ut non oportuerit de nouo in morte Christi assumere partes, sed remaneret respectu partium. Et quævis primo aspectu hæc positio non solum probabilis, sed probabilior uideat, quæ posita in litera, quia assumptio per se primo respicit totum, nec est ut factio totius, sed quasi præexistentis eleuatio, quæ etiam in operando incipere debet a per se primo intento: ex quo supponit illud esse, si tamen peripicacius intuiti fuerimus, quod ordo resolutionis uerax testis est ordinis compositionis, quia primum in resolutione fuit ultimum in compositione, & constare nos meminerimus quod in morte Christi assumptio quasi resoluti incipit, dum natura ipsa ab assumptione desinit, partes autem nature assumptæ remanent, percipiemus quod ex hoc ipso factio reuelauit deus, quæ assumendo

incorp

Non remouit me. 3. 10.

mendo inchoavit executionis ordine a partibus; & quod nesci...

Vnde ad primum... quod primo assumptum dupliciter...

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ex verbis illis nihil aliud datur intelligi...

AD SECUNDUM dicendum, quod Deus ita est simplex, quod etiam est perfectissimus...

AD III. dicendum, quod unio personalis est, ad quam terminatur assumptio...

incorp. ar. Non reme. et 3. to. 1.

totum non in se toto, sed in parte vel partibus eius prius perionaretur...

ARTICVLVS VI.

Utrum humana natura sit assumpta mediante gratia.

AD PRIMUM sic procedit. Videtur, quod filius Dei assumpserit humanam naturam mediante gratia...

¶ 2 Præ. Sicut corpus vivit per animam, quæ est eius perfectio, ita anima per gratiam...

¶ 3 Præ. Aug. in 15. de Trin. dicit, quod verbum incarnatum est, sicut...

persona propria prius secundum executionem intelligatur personari tota natura...

¶ Ad primam autem Duran. rationem negatur, quod natura humana sit omnino idem...

¶ Ad secundam dicitur, quod assumptionem esse unius, contingit dupliciter...

¶ Super questionis sexta articulum sextum.

Titulus articuli 6. intelligendus est, ut sonat. In corpore artic. unica est conclusio...

3. dist. 9. q. 2. art. 3. & dist. 13. q. 2. art. 1. & veti. q. 29. art. 2. & opus. 3. cap. 222.

vt ter-